

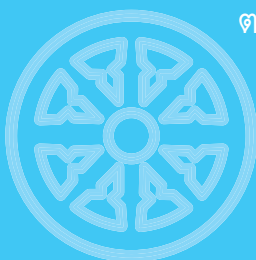
หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

พระพุทธศาสนา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

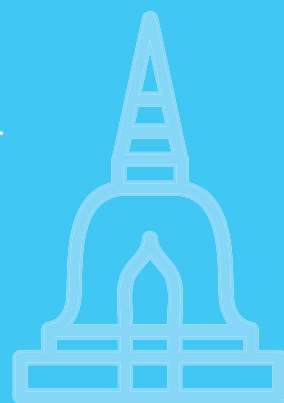

ผู้เรียบเรียง

รศ. ดร.จรัส พยัคฆราชศักดิ์ ป.ธ. ๖, ศน.บ., M.A., Ph.D.

สมพร อ่อนน้อม พธ.บ. (เกียรตินิยม), นศ.บ.

ประจวบ ตริภักดิ์ พธ.บ., สส.ม.

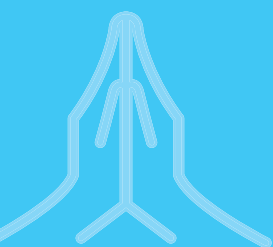

ผู้ตรวจ

ธำรง อมโร ป.ธ. ๕, ศษ.บ., ค.ม.

รศ. ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง ป.ธ. ๙, พธ.บ., อ.ม., ประ.ด.

ผศ. ดร.บัญญัติ สาลี ป.ธ. ๗, พธ.บ., ศศ.ม., ประ.ด.

บรรณาธิการ

สุระ ดามาพงษ์ กศ.บ., กศ.ม.

บุญรัตน์ รอดตา ศษ.บ.

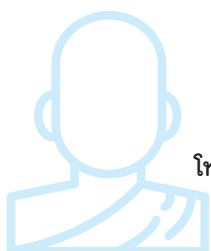
ผลิตและจัดจำหน่ายโดย บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

วัฒนาพานิช สาราษฎร์

๒๑๖-๒๒๐ ถนนบำรุงเมือง แขวงสำราญราษฎร์ เขตพระนคร กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร. ๐๒ ๒๒๒ ๙๙๙๔ • ๐๒ ๒๒๒ ๕๓๗๑-๒ FAX ๐๒ ๒๒๕ ๖๕๕๖ • ๐๒ ๒๒๕ ๖๕๕๗

email: info@wpp.co.th

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน

พระพุทธศาสนา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

สงวนลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

ห้ามละเมิด ทำซ้ำ ดัดแปลง เผยแพร่

ส่วนหนึ่งส่วนใด เว้นแต่จะได้รับอนุญาต

ผู้เรียบเรียง

รศ. ดร.จรัส พยัคฆราชศักดิ์

สมพร อ่อนน้อม

ประจวบ ตรีภักดิ์

ผู้ตรวจ

ธารง อมโร

รศ. ดร.ธีระพงษ์ มีไธสง

ผศ. ดร.บัญญัติ สาลี

บรรณาธิการ

สุระ ดามาพงษ์

บุญรัตน์ รอดตา

ปีที่พิมพ์ พ.ศ. ๒๕๖๓

พิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวน ๒๐,๐๐๐ เล่ม

ISBN 978-974-18-7933-5

พิมพ์ที่ บริษัท โรงพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด นายเริงชัย จงพิพัฒนสุข กรรมการผู้จัดการ

คำนำ

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ เล่มนี้ จัดทำขึ้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สำหรับให้นักเรียนและครูใช้เป็นสื่อในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางที่หลักสูตรกำหนด รวมทั้งพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะสำคัญตามที่ต้องการทั้งด้านการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้ทักษะชีวิต และการใช้เทคโนโลยี ตลอดจนพัฒนานักเรียน ให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทำประโยชน์ให้สังคม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ ร่วมกับผู้อื่นในสังคมไทยและสังคมโลกได้อย่างมีความสุข

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา เล่มนี้ ยึดแนวคิดการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้หลักการส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยพัฒนานักเรียนแบบองค์รวมอยู่บนพื้นฐานของ การบูรณาการความคิดรวบยอด ที่เน้นให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยกระบวนการที่เน้นการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการเรียนรู้ตามศักยภาพสมอง (Brain-based Learning) ซึ่งเน้นการเรียนรู้ให้ตรงกับรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) เน้นทักษะที่สร้างเสริม ความเข้าใจที่คงทนของนักเรียน ซึ่งเป็นผลลัพธ์ปลายทางที่ต้องการให้เกิดตามหลักสูตร

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา เล่มนี้ จะสนับสนุนให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ด้านศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม และนำไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

คณะผู้จัดทำ

คำชี้แจง

หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐาน พระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ เล่มนี้ ได้ออกแบบให้มีย่อประกอบ ดังนี้

๑ ตัวชี้วัดขั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนานักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ โดยแยกออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ ตัวชี้วัดระหว่างทางและตัวชี้วัดปลายทาง (ตามหนังสือที่ ศธ ๐๔๐๑๐/ว ๑๕๔๓ ลงวันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖) ซึ่งตัวชี้วัดระหว่างทางพิมพ์ด้วยตัวอักษรสีดำ ส่วนตัวชี้วัดปลายทางพิมพ์ด้วยตัวอักษรสีฟ้า

๒ สารการเรียนรู้ แสดงขอบข่ายเนื้อหาที่นักเรียนจะได้เรียนในหน่วยการเรียนรู้

๓ ประโยชน์จากการเรียนรู้ สรุปประโยชน์ที่ได้จากการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้เป็นประเด็นสั้น ๆ

๔ คำถามชวนคิด เป็นคำถามกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสงสัยและสนใจที่จะค้นหาคำตอบ

๕ เนื้อหา แบ่งเป็นหัวเรื่องหลัก หัวเรื่องรอง และหัวเรื่องย่อย ตรงตามตัวชี้วัดขั้นปีและสารการเรียนรู้แกนกลาง มีกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)แทรกเป็นช่วง ๆ เนื้อหาบางตอนอาจนำเสนอด้วยภาพประกอบ ตาราง แผนภูมิ แผนที่ แผนที่ความคิด และประกอบด้วยส่วนอื่น ๆ ดังนี้

๕.๑ คำสำคัญ ระบุดำสำคัญที่แทรกอยู่ในเนื้อหาโดยพิมพ์ด้วยตัวอักษรสีฟ้าต่างจากตัวพื้น คำสำคัญนี้จะใช้ตัวเน้นเฉพาะคำที่ปรากฏคำแรกในเนื้อหา ไม่เน้นคำที่เป็นหัวข้อ

๕.๒ ภาพประกอบ พร้อมคำบรรยายสอดคล้องกับเนื้อหา

๕.๓ ตาราง แผนภูมิ แผนที่ แผนที่ความคิด สอดคล้องกับเนื้อหา

๕.๔ เรื่องน่ารู้ เป็นความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องที่ได้อ่านในหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ โดยคัดสรรเฉพาะเรื่องที่นักเรียนควรรู้

๖ กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนทำเมื่อจบเนื้อหาในการเรียนแต่ละหัวข้อ เป็นกิจกรรมที่หลากหลาย สอดคล้องกับหลักการที่เน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เหมาะสมกับวัย สะดวกในการปฏิบัติ กระตุ้นให้นักเรียนได้คิด และส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

๗ บทสรุป สรุปเนื้อหาหลังจากจบเนื้อหาและกิจกรรมของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยจัดทำเป็นผังมโนทัศน์เพื่อให้นักเรียนทบทวนความรู้ที่เรียนไปแล้ว

๘ กิจกรรมเสนอแนะ นำเสนอกิจกรรมที่นำความรู้ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้มาบูรณาการในการปฏิบัติกิจกรรม

๙ โครงการ เป็นข้อเสนอแนะให้นักเรียนปฏิบัติโครงการ โดยเสนอแนะหัวข้อโครงการและแนวทางการปฏิบัติโครงการที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดขั้นปีของหน่วยการเรียนรู้ นั้น เพื่อพัฒนาทักษะการคิด การวางแผน และการแก้ปัญหา

๑๐ การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นำเสนอตัวอย่างสถานการณ์การนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

๑๑ คำถามทบทวน เป็นคำถามแบบอัตนัยที่มุ่งถามเพื่อทบทวนผลการเรียนรู้ของนักเรียน

๑๒ หายเล่ม ประกอบด้วย

๑๒.๑ บรรณานุกรม เป็นรายชื่อหนังสือเอกสาร หรือเว็บไซต์ที่ใช้ประกอบการเขียน

๑๒.๒ อภิธานศัพท์ เป็นการนำคำสำคัญที่แทรกอยู่ในเนื้อหาอธิบายและจัดเรียงตามลำดับตัวอักษรเพื่อความสะดวกในการค้นคว้า

สารบัญ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑

ศาสนาและความสำคัญของพระพุทธศาสนา

๑

๑. ศาสนาในประเทศไทย

๒

๒. ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๒

พุทธประวัติและชาดก

๘

๑. พุทธประวัติ

๙

๒. ชาดก

๑๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓

หลักธรรมนำชีวิต

๒๑

๑. พระรัตนตรัย

๒๒

๒. หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา : โอวาท ๓

๒๓

๓. พุทธศาสนสุภาษิต

๓๑

๔. การทำความดีของตนเอง บุคคลในครอบครัว และบุคคลในโรงเรียน

๓๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔

พุทธสาวกและชาวพุทธตัวอย่าง

๓๗

๑. พุทธสาวก

๓๘

๒. ชาวพุทธตัวอย่าง

๔๐

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕

มารยาทชาวพุทธ

๔๗

๑. การประนมมือ ๔๘
๒. การไหว้ ๔๘
๓. การกราบ ๕๐
๔. การนั่ง ๕๒
๕. การยืน ๕๓
๖. การเดิน ๕๓

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๖

ศาสนพิธี

๕๖

๑. การเข้าร่วมกิจกรรมและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้อง
กับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ๕๗
๒. การบูชาพระรัตนตรัย ๕๘
๓. การทำบุญตักบาตร ๕๙

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๗

การบริหารจิตและเจริญปัญญา

๖๓

๑. การสวดมนต์ไหว้พระและแผ่เมตตา ๖๔
๒. การฝึกสมาธิเบื้องต้น ๖๕
๓. การฝึกสติเบื้องต้นด้วยกิจกรรม
การเคลื่อนไหวอย่างมีสติ ๖๗
๔. การฝึกให้มีสมาธิในการฟัง การอ่าน
การคิด การถาม และการเขียน ๖๘

บรรณานุกรม

๓/๑

อภิธานศัพท์

๓/๒

ตัวชี้วัดชั้นปี

- ๑ บอกความสำคัญของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ (ส ๑.๑ ป. ๒/๑)
- ๒ บอกชื่อศาสนา ศาสดา และความสำคัญของคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น ๆ (ส ๑.๑ ป. ๒/๓)

สาระการเรียนรู้

- ศาสนาในประเทศไทย
- ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

ประโยชน์จากการเรียนรู้

- เห็นความสำคัญของศาสนา ศาสดา คัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือ และศาสนาอื่น ๆ

คำถามชวนคิด

- การนับถือศาสนามีผลดีต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมอย่างไร

การเรียนรู้เกี่ยวกับศาสนา คัมภีร์ของศาสนาต่าง ๆ และความสำคัญ
ของพระพุทธศาสนา นอกจากจะทราบเรื่องราวของศาสนาแล้ว ยังได้นำ
ความรู้ไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนต่อศาสนาอื่น ๆ อีกด้วย

๑. ศาสนาในประเทศไทย

คนไทยนอกจากจะนับถือพระพุทธศาสนาแล้ว ยังนับถือศาสนา
อื่น ๆ อีก เช่น คริสต์ศาสนา ศาสนาอิสลาม ศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

๑.๑ ศาสดาและคัมภีร์ของพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเกิดขึ้นที่ประเทศ
อินเดียในปัจจุบัน เมื่อประมาณ ๒,๖๐๐
ปีมาแล้ว โดยมีพระพุทธเจ้าเป็น**ศาสดา**
หลักคำสอนได้รวบรวมไว้ในพระไตรปิฎก

พระไตรปิฎก

๑.๒ ศาสดาและคัมภีร์ของคริสต์- ศาสนา

คริสต์ศาสนาเกิดขึ้นที่ดินแดน
ปาเลสไตน์หรือประเทศอิสราเอลใน
ปัจจุบัน เมื่อประมาณ ๒,๐๐๐ ปีมาแล้ว
โดยมีพระเยซูคริสต์เป็นศาสดา หลัก
คำสอนได้รวบรวมไว้ใน**คัมภีร์ไบเบิล**

คัมภีร์ไบเบิล

๑.๓ ศาสดาและคัมภีร์ของศาสนา อิสลาม

ศาสนาอิสลามเกิดขึ้นที่ประเทศ
ซาอุดีอาระเบียในปัจจุบัน เมื่อประมาณ

คัมภีร์อัลกุรอาน

๑,๔๐๐ ปีมาแล้ว โดยมีนปัมฮัมหมัดเป็นศาสดา หลักคำสอนได้รวบรวมไว้ในคัมภีร์อัลกุรอาน

๑.๔ ศาสดาและคัมภีร์ของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

ศาสนาพราหมณ์-ฮินดูเดิมเรียกว่า ศาสนาพราหมณ์ เกิดที่ประเทศอินเดียก่อนพระพุทธศาสนาประมาณ ๑,๐๐๐ ปี มีการ

คัมภีร์พระเวท

สืบทอดและพัฒนามาเป็นศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ไม่มีศาสดาผู้ก่อตั้งศาสนา หลักคำสอนได้รวบรวมไว้ในคัมภีร์พระเวท คัมภีร์พราหมณะ และคัมภีร์อุปนิษัท

แม้ว่าคนไทยจะนับถือศาสนาแตกต่างกัน แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข เพราะทุกศาสนาสอนให้ผู้นับถือเป็นคนดี

๒. ความสำคัญของพระพุทธศาสนา

คนไทยส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนามาตั้งแต่เกิดจนตาย จนพระพุทธศาสนาเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทย ซึ่งพิจารณาได้จากด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

๒.๑ ด้านวัฒนธรรมและประเพณี

๑. ด้านวัฒนธรรม วัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของคนไทย เช่น การไหว้ การกราบ เป็นการแสดงความเคารพพระรัตนตรัยของชาวพุทธ และเป็นการแสดงความเคารพของคนไทย

การไหว้และการกราบ
เป็นวัฒนธรรมที่เกิดจากพระพุทธศาสนา

๒. ด้านประเพณี ประเพณีที่คนไทยส่วนใหญ่ปฏิบัติ เช่น การบวช การแห่เทียนพรรษา การชักพระ ซึ่งเป็นประเพณีที่สืบทอดมาจากพระพุทธศาสนา

ประเพณีแห่เทียนพรรษา
จังหวัดอุบลราชธานี

ประเพณีชักพระ
จังหวัดสุราษฎร์ธานี

๒.๒ ด้านนิสัยใจคอ

ประเทศไทยได้ชื่อว่า สยามเมืองยิ้ม ในสายตาของชาวต่างชาติ เพราะคนไทยเป็นคนอารมณ์ดี ยิ้มง่าย และมีความเป็นมิตร ซึ่งเกิดจาก

การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาปฏิบัติตน จึงทำให้คนไทยมีเมตตากรุณา มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีความกตัญญูกตเวที และรู้จักให้อภัย

คนไทยเป็นคนอารมณ์ดี ยิ้มง่าย
และมีความเป็นมิตร

๒.๓ ด้านวิถีชีวิต

วิถีชีวิตของคนไทยที่นับถือพระพุทธศาสนาจะมีพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเข้าไปสอดแทรกอยู่ด้วยเสมอ เช่น การแต่งงาน การขึ้นบ้านใหม่ จะนิมนต์พระสงฆ์มาประกอบพิธีกรรมที่บ้าน วันคล้ายวันเกิดได้ทำบุญ ตักบาตรเพื่อความเป็นสิริมงคลกับตนเอง กิจกรรมเหล่านี้ได้ปฏิบัติจนเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยในปัจจุบัน

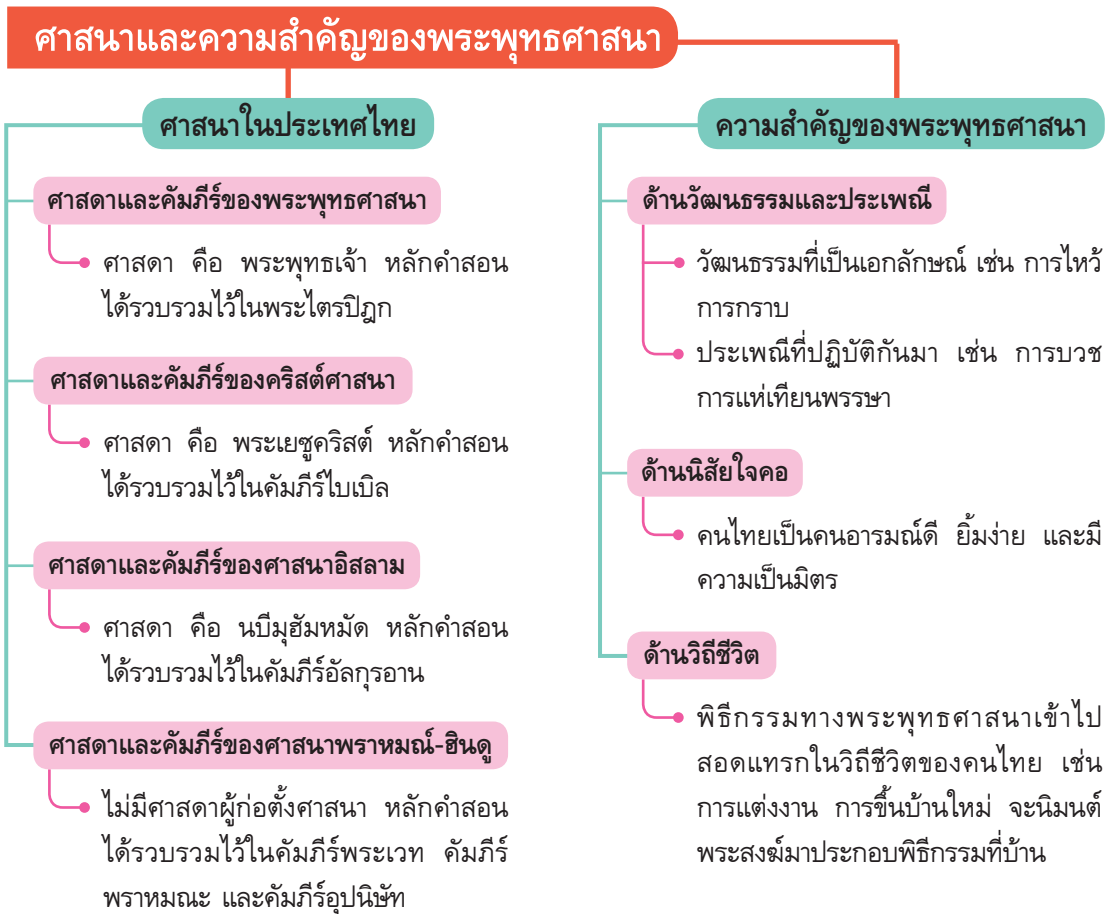
คนไทยที่นับถือพระพุทธศาสนา
ทำบุญตักบาตรในตอนเช้า

กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

นักเรียนศึกษาเกี่ยวกับศาสนา คัมภีร์ของศาสนา และความสำคัญของพระพุทธศาสนา จากนั้นวิเคราะห์ว่า การศึกษาเรื่องดังกล่าวมีประโยชน์อย่างไร สรุปและบันทึกผล แล้วนำมาสะท้อนความคิดเห็นร่วมกันในห้องเรียน

บทสรุป

กิจกรรมเสนอแนะ

- นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม แต่ละกลุ่มร่วมกันระดมสมองเพื่อสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญของพระพุทธศาสนา บันทึกข้อมูล แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในห้องเรียน
- นักเรียนแบ่งกลุ่มตามความเหมาะสม แต่ละกลุ่มร่วมกันศึกษาประวัติศาสนาและคัมภีร์ของศาสนาที่ตนนับถือและศาสนาอื่น ๆ บันทึกข้อมูล แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในห้องเรียน

โครงการ

- ทำโครงการเกี่ยวกับประเพณีท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับศาสนาที่ตนนับถือ หรืออาจเลือกทำโครงการอื่นตามความสนใจ โดยให้เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในบทเรียน และเสนอชื่อโครงการให้ครูพิจารณาก่อน

การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

- นักเรียนนำเอกลักษณ์ของชาติไทยที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านวัฒนธรรมและประเพณี ด้านนิสัยใจคอ ด้านวิถีชีวิต มาปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

คำถามทบทวน

๑. นักเรียนนับถือศาสนาอะไร
๒. ศาสดาของศาสนาที่นักเรียนนับถือมีชื่อว่าอะไร
๓. หลักคำสอนของศาสนาที่นักเรียนนับถือได้รวบรวมไว้ในคัมภีร์ใด
๔. ประเทศไทยได้ชื่อว่า “สยามเมืองยิ้ม” ในสายตาของชาวต่างชาติ เพราะคนไทยมีลักษณะอย่างไร
๕. จงยกตัวอย่างเพื่อยืนยันว่า คนไทยส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตผูกพันกับพระพุทธศาสนามาตั้งแต่เกิดจนตาย
๖. การที่คนไทยนำวัฒนธรรมและประเพณีที่เกิดจากพระพุทธศาสนา มาปฏิบัติจะเกิดผลดีอย่างไร

